ARCHIEF COLLEGIALE O.L.V. AARSCHOT

MARIA THERESIA By der gratie Godts, Rooms-Keyserinne, Koninginne van Duytslandt, van Hongarien, van Bohemen, van Dalmatien, van Croatien, van Slavonien, &c. Aerts-Hertoginne van Oosten-ryck, Hertoginne van Bourgondien, van Lothryck, van Brabant, van Limbourg, van Luxembourg, van Gelder, van Milanen, van Stirien, van Carinthien, van Carniole, van Mantua, van Parma ende Plaisance, van Wirtemberg, van de hooge ende neder Silesien, &c. Princesse van Suaben ende van Transilvanien; Marck-Gravinne van het H. Rooms-Ryck, van Bourgau, van Moravien, van de hooge ende neder Lusatien; Gravinne van Hapspourg, van Vlaenderen, van Artois, van Tirol, van Henegauw, van Namen, van Ferrete, van Kybourg, van Goricien ende van Gradisca; Landt-Gravinne van Alsatien; Vrouwe van de Marche van Sclavonien, van Port-Naon, van Salins ende van Mechelen; Hertoginne van Lorreynen ende van Bar; Groote Hertoginne van Toscanen: Zynde tot onse kennisse gekomen, dat niet-tegen-staende de Ordonnantien ende Reglementen van onse Voorsaeten, veele Goudt ende Silver-Smeden van onse Nederlanden, sigh t'sedert langhe jaeren niet behoorelijck gequeten en hebben van hunne plichten aengaende de wercken van Goudt ende Silver; achterlaetende van veele besondere Articulen te observeren, die hun, by het Placcaert van de Doorlughtighste Aerts-Hertoghen Albertus en Isabella geëmaneert op den 20. October 1608. ende by het Edict van ampliatie ende moderatie provisionneel van den 14. April 1612, voorgeschreven zyn geweest; ende zynde geinformeert, dat sedert veele jaeren eene verergering ende ongereltheyt van alloi ingebraght zyn, in by-naer alle de wercken van Goudt ende Silver, tot grooten nadeel van het Publieck ende van onse getrouwe Onderdaenen; Ende alsoo het tot onsen Dienst ende Welvaert van het Publieck versocht wordt, dat men insgelycx aendachtigh zy te voorcommen, dat niemandt bedrogen en worde met slechte wercken van Goudt ende Silver, nochte met quaede Specien, het een ende het ander moetende inhouden de rechte inwendighe weerde, op de welcke ieder een rekenen magh; willende beletten het gevolgh van de voorschreve abusen ende ongeregeltheden, ende alle de ghene van het Ambacht van de Goudt ende Silver-Smeden in hunne plicht houden, in alle de Plaetsen ende Steden van ons Gebiedt, ende in het selve doen achtervolghen eenen precisen ende gelijcken voet, in de materien van Goudt ende Silver, Wy hebben, naer rype deliberatie van Raede, by advies van onse beminde ende getrouwe die Hooft President ende Luyden van onsen

onsen Privéen Raede, ende die Sur-intendent, Directeur Generael, Raeden ende Commisen van onse Domeynen ende Finantien (ende ter deliberatie van onsen seer-lieven ende seer-beminden Schoon-Broeder ende Cosyn CAREL ALEXANDER, Hertogh van Lorreynen ende van Bar, van Calabre, van Gelderlandt, van Montferrat, van Theschen ende Silesien, Marckgrave van Pont à Mousson ende Nomeny, Grave van Provence, van Vaudemont, van Blanckenberg, van Zutphen, van Saarwerden, van Salin, van Falckenstein, Ridder van't Order van het Gulde Vlies, Marechal van de Legers van het heyligh Rooms Ryck, ende van de Onse, Colonel van een Regiment Voet-Knechten, onsen Stadthouder, Gouverneur ende Capiteyn Generael van onse Nederlanden) gestatueert ende geordonneert, statueren ende ordonneren, 't gene hier naer volght.

EERSTEN ARTIKEL.

In den eersten, alsoo wy verstaen dat niettegenstaende den 10. Artikel van de voorschreve Ampliatie ende Moderatie van den 14. April 1612. vele particulieren niet zynde Lit van het Ambacht van de Goudt ende Silver-Smeden, sigh vervoorderen van Goude ende Silvere wercken te vercoopen, de welcke sy aen de Coop-lieden leveren, sonder expressie van het gewight nochte van den titel, tot groot achterdeel van onse ondersaeten, ende waer uyt gesproten zyn veele andere inconvenienten ende abusen; Wy om daer in te voorsien, vernieuwende soo den inhoudt van den selven artikel, als van den eersten artikel van het Placcaert van den 24. Julii 1688., hebben gestatueert ende verboden, statueren ende verbieden, dat egeene Oude-kleer-koopers, Cremers, uytdraegers, Joden, Kooplieden, Ambachtslieden ende andere hoedaenige persoonen, niet zynde Meesters van het voorsz. Goudt ende Silver-Smeden Ambacht, ofte hunne Weduwen, ofte Lit van het voorsz. Ambacht, en sullen mogen verhandelen, nochte te coop stellen in onse Nederlanden eenige Goudt oft Silver-wercken groote ofte kleyne, het zy de selve onder ons Gebiedt gemaeckt zyn oft in vremde Landen, op pene van te verbeuren eene amende van vyftigh guldens, voor ieder stuck die hooger beloopen sal als de weerde van hondert guldens, ende van vyf-en-twintigh guldens voor ieder die van mindere consideratie sal zyn.

II.

Wel verstaende, dat in de selve niet en zyn begrepen de wercken van Goudt ende Silver, die sullen te koop gestelt worden in publiecke vercoopingen van meubelen ende sterf-huysen ende andere die vercocht sullen worden met den stock-slagh, ende by wegen van justitie.

III.

Wel verstaende oock, dat in dees ons Verbodt niet begrepen en zyn de kleyne minuteryen ende fraeyigheden, waer van het fatsoen veel hooger beloopt als de materie, als by exempel Messen met silvere banden, Kookers van Schidpadde ende andere zyde stoffe met silver gegarnieert, dooskens van gelijcke stoffe met silvere nageltjens gegarnieert, ende andere alsulcke minuteryen.

IV.

En zyn oock in het voorsz. verbodt niet begrepen de Goude ende Silvere sack-horlogien, die de Horlogie-maeckers ende Cremers vercoopen, mits dat de materie van Goudt ende Silver van de selve sack-horlogien niet van minderen titel en zy, als den genen by dit tegenwoordigh Edict geordonneert, ende dat zy met het Poinçoen van de Controlle geteeckent zy.

V.

En zyn van gelijckx in het voorseyt verbodt niet begrepen de fraeyigheden van Goudt ende Silver, mits dat sy van den titel ende geteeckent zy, gelijck het in den voorigen artikel geseyt is.

VI.

Maer of die voorschreve sack-horlogien ende fraeyigheden van minderen titel als gesegt is, bevonden wirden, de Cremers Horlogiemaeckers ende andere die

die de selve respectivelijck sullen te coop gestelt hebben, sullen de selve amende verbeuren, de welcke by den eersten artikel van dese ordonnantie gedecreteert is, tegens de gene die niet Goudt ende Silversmeden synde, ofte in hun ambacht niet geadmitteert, sigh vervoorderen van Goude ende Silvere wercken te coop te stellen.

VII.

Wy permitteren aen de Dekens, geswoorene ende Regeerders van de respective ambachten van Goudt ende Silversmeden van onse steden, dat zy de visitatie sullen mogen doen, ende aenslaen, (gebruyckende de gewoonelijcke formaliteyten) alle wercken van Goudt ende Silver, die sy sullen vinden te coop gestelt ofte vercoght te syn by persoonen in hun ambachte niet aengenomen, ende dat sy hun van de selve sullen mogen doen betaelen de amenden voorschreve, tot hunnen particulieren ende eygen profyte.

VIII.

Ende soo bevonden waere, dat diergelijcke persoonen hadden te coop gestelt ofte vercoght eenige wercken van Goudt oft Silver onder de titels ende remedien gestatueert by onse Placcarten, Wy willen dat diergelijcke wercken sullen blyven geconfisqueert, boven de voorscheve amenden.

IX.

Wy permitteren nochtans aen die van het Cremers-Ambacht hun profyt te doen ende te vercoopen ende verhandelen, soo in dese landen als aen den uytlandschen, de Goude ende Silvere wercken die sy tegenwoordighlijck in hunne winckels hebben, binnen den tyt van ses weken van de Publicatie van dese, op laste van tusschen de acht daegen eene pertinente liste van de voorseyde wercken ter handt te stellen aen de Dekens ende Regeerders van de Goudt ende Silversmeden van hun ressort; tot welcken eynde de selve Cremers sigh sullen mogen adresseren aen den Raede van de Domeynen ende Finantien tusschen den selven termyn van ses weken, om aldaer de noodige permissie te becomen, om uyt onse gehoorsaemheyt de voorschreve wercken van Goudt ende Silver, waer van hunne winckels tegenwoordighlijck voorsien syn, in't geheel ofte ten deele te doen uytgaen.

X.

Ende alsoo het naer de verhooginge van den prys ende tarief van de edele materien, by ons Placcaert van heden gedaen, insgelijcks aen onsen Dienst ende gemeyn welvaert behoort, den voet te reguleren op den welcken de Goudt ende Silversmeden, hunne wercken van Goudt ende Silver sullen moeten maecken, als oock den prys tot den welcken sy de materie van hunne voorseyde wercken sullen mogen vercoopen; Wy willen ende ordonneren. dat de Goudt ende Silversmeden soo 't Goudt als 't Silver sullen hebben te verwercken op den ouden titel, alsoo het geordonneert is by de Placcaerten, ende namentlijck by het Edict van de Aertshertogen Albertus en Isabella van den 20. October 1608. ende by d'ampliatie ende moderatie daer op gevolght den 14. April 1612. welcke Edicten ende Ampliatien wy willen geobserveert te worden in alle hunne uytstreckinge, volgens hunne forme ende teneur, voor soo veel daer aen by onse tegenwoordige Ordonnantie niet gederogeert en wordt.

XI.

Diensvolgens hebben wy verboden ende verbieden, dat voortaen niemant en sal mogen maecken eenige wercken van Goudt, ofte synde alreets gemaeckt, vercoopen ofte te koop stellen, overlaeden wesende met swerte amausen, oft andere, oft saudure onder den voet van 22. caraten fyn Goudt, ter remedie van een quart carat, naer dat sulcke wercken sullen syn gevisiteert ende getoucheert tot op 't binnenste ende op den gronde toe, 't welck verstaen wordt van de wercken daer luttel ofte geen saudure toebehoeft geemployeert te worden.

XII.

Ende indien het waeren andere kleyne draet-wercken, oft diergelijcke, onder-

worpen

worpen aen vele ſauduren ter remedie van een half carat fyn Goudt, ſonder meer, in der vuegen dat ſulcke klyne wercken, ofte diergelijcke geſmolten met hunne ſauduren, ſullen moeten bevonden worden te houden eenen twintigh caraten ende een half fyn Goudt in alloi, ende d'andere wercken luttel oft niet onderworpen aen de ſelve ſauduren 21. caraten ende dry quarten : op de pene dat de gene bevonden ſynde gemaeckt te weſen onder de voorſchreve remedien en alloi, ſullen in ſtucken geſlaegen worden, tot laſte ende ſchaede van den genen die de ſelve ſal gemaeckt hebben ofte vercoght, den welcken boven dien oock ſal verbeuren, op ieder marck Goudt van ſulckdaenige gebrokene ende gecaſſeerde wercken, vier-en-twintigh engelſchen van het Goudt der ſelver wercken, ende van meer ofte min naer advenant.

X I I I.

Ende waer het ſaecken dat de wercken alſoo gebroken, bevonden wirden t'excederen de voorſchreve geconſenteerde remedien van een half carat fyn Goudt, die ſullen vervallen in het dobbel van de voorſchreve amenden; ende daer eenige ſouden bevonden worden t'excederen een geheel carat, dat ſal ſyn op de confiſcatie ende verbeurte van dien voor d'eerſte reyſe, ende boven dusdaenige den genen die de ſelve ſal hebben gemaeckt, doen maecken, vercocht ofte te coop geſtelt, ſal voor de tweede reyſe arbitrairelijck gecorrigeert worden.

X I V.

Wy verbieden oock aen de gene van het voorſchreve Ambacht, te maecken, ofte alreede gemaeckt ſynde, te vercoopen, ofte te coop te ſtellen, te wiſſelen, te diſtribueren ofte verhandelen eenige wercken van ſilver overlaeden, ſynde met ſauduren, 't zy verguldt ofte niet verguldt, van minder alloi als van elf penningen, ende acht greynen fyn Silvers, ter remedie van vier greynen, voor wercken gemeynelijck genoemt groſſereyen, welcke remedie wy alnoch by deſen hebben toegeſtaen, ende toeſtaen, ten eynde dat die van het voorſchreve Ambacht, die de ſelve maecken, geene oorſaecke en hebben van hun daer over te beclaegen.

X V.

Ende ten opſichte van de wercken, die men noemt minutereyen, die ſullen ſyn ter remedie van acht greynen, ſonder meer, in der vuegen dat de ſelve groſſereyen geſmolten ſynde met hunne ſauduren, ſullen moeten comen ten minſten tot elf penningen ende vier greynen fyn Silver in alloi, ende de ſelve minutereyen tot elf penningen volcomen, ende niet daer onder, op pene dat ingevalle dat eenige van de voorſchreve wercken bevonden wirden, van minder alloi, ende onder de voorſchreve toegeſtaene remedien, ter examinatie die over de ſelve behoorelijck moet geſchieden naer ouder gewoonte, 't zy by den ſteeck oft anderſints, de ſelve ſullen worden gecaſſeert ende in ſtucken gebroken, ten laſte van den genen die de ſelve ſal hebben gemaeckt ofte vercocht, ende dat boven dien, den ſelven ſal moeten goedt doen 24. enſchelſchen voor ieder marck dat diergelijcke wercken ſullen wegen, die men promptelijck daer af nemen ſal, ſoo haeſt als van het ſelve gebreck behoorelijck ſal gebleken zyn, ende van min ofte meer naer advenant.

X V I.

Ende indien eenige van de voorſz. wercken gecaſſeert ende gebroken, bevonden wirden t'excederen de voorſz. remedien, van ſeſſe greynen fyn ſilvers in alloy, dat ſal ſyn op dobbel amende; ende het exces zynde van twelf greynen, de voorſz. wercken ſullen verbeurt ende geconfiſqueert zyn voor de eerſte reyſe; ende voor de tweede reyſe boven gelijcke pene, de gene dieſe ſal gemaeckt vercocht ofte te coop geſtelt hebben, ſal ſtaen ter arbitraire correctie, gelijck hier voren geſeyt is aen den 13. artikel ten opſichte van de goude wercken.

X V I I.

Ende ſal de examinatie ende onderſoeck van de voorſz. wercken ſoo van Goudt

als

als van Silver, gedaen worden by die Dekens ende Gesworene van het voorsz. Ambacht, wel ende behoorelijck, soo dickwils als het selve noodigh sal wesen, eerst over de gene van Goudt naer d'ooge van der toutsen tot den gronde, ende over de gene van silver op den steeck ende andersints soo men van oudts gewoonelijck is te doen: alles niettemin tegens die naelden daer op respectivelijck dienende ende gemaeckt, geteeckent met het vier-stael ofte ander bekent teecken, sonder deshalven te mogen bevonden worden in gebreke, op pene van daer af te verantwoorden, daer ende alsoo, naer de gelegentheyt van de saecken, sal bevonden worden te behooren,

XVIII.

Ende op dat de voorsz. Goudt ende Silversmeden voortaen geene oorsaecke en souden hebben, van hun te ontschuldigen dat sy den voorsz. voet niet en hebben gevolght, Wy ordonneren, dat ieder van de selve hem sal hebben te voorsien van sulckdanige naelden, preuven ende patroonen, binnen een maendt naer de publicatie deser, ende oock de selve geduerigh sullen hebben in hunne winckels ende werck-plaetsen, op dat sy hun, ingevolge van de selve, soude konnen reguleren, in het maecken van hunne wercken, op de verbeurte van twintigh guldens, voor ieder reyse, dat sy sullen worden bevonden ingebreck.

XIX.

Wy willen insgelijcx, dat iederen meester Goudt ende Silversmedt sigh voorsien sal van een nieuwt poinçoen ofte teecken, waer van hy hem nochtans niet en sal mogen bedienen, om eenige wercken van Goudt ofte Silveren te teeckenen, die gemaeckt souden zyn eer de publicatie van de tegenwoordige, maer alleenelijck om de wercken te teeckenen, die hy hier naer op den voet ende titel voorsz. maecken sal, ende sal gehouden zyn syne nieuwe wercken alsoo geteeckent te draegen ofte te senden in handen van de Dekens ende Gesworene van het Ambacht van de Stadt ofte geprivilegieerde plaetse, alwaer hy woont, ofte van den genen waer onder hy resortisserende is, om het stuck Goudt ofte Silver by hun gevisiteert ende gewaerdeert te worden, ende bevonden zynde passabel, sal door de selve geteeckent worden met de gewoonelijcke teeckens ende poinçoenen, gelijck dat behoort, eer dat den selven meester sal mogen leveren, vercoopen oft verhandelen eenige van de voorseyde wercken aen wie het soude mogen wesen: op pene van te verbeuren voor ieder reyse dat hy contrarie sal doen, twintigh engelschen Goudt oft Silver van de selve wercken, ofte de weerde van dier op ieder marck, niettegenstaende dat daer naer de selve moghten worden bevonden passeerbaer ende op den geordonneerden voet.

XX.

Ende soo wanneer de selve daer naer bevonden wirden van minder alloy, als het en behoort, boven de voorsz. amende soo sal hy gecondemneert worden in de gene geordonneert ende verclaert hier voren aen de artikelen 12. 13. 15. ende 16.

XXI.

Maer soo wanneer iemandt van het voorsz. Ambacht doet draegen oft seyndt eenigh werck van Goudt oft Silver, aen de voorsz. Dekens ende Gesworene, om (de selve gevisiteert ende bevonden zynde passabel) te teeckenen, gelijck hier voren geordonneert is, ende niettemin bevonden wierde van minder alloy als het en behoort, Wy willen, dat in dien gevalle, om dat hy daer inne heeft voorts gegaen ter goeder trouwe, het selve werck maer eenighlijck en sal gebroken ende daer naer wederomme gegeven worden, aen den genen die het selve sal hebben gebrocht oft gesonden hebben, betaelende eenighlijck aen de voorsz, Dekens ende Gesworene sulckdaenigen salaris oft recht, als men gewoon is te geven voor wercken by de selve gekeurt ende geteeckent voor goede ende suffisante, sonder dat de selve, voor het gene voorseyt is, meerder sullen mogen vraegen.

XXII.

Wel verstaende, dat de selve Dekens ende Regenten niet en sullen vermogen

gen te waerderen ende te teeckenen voor passeerbaer, eenige van hunne eygene wercken, maer dat het selve sal moeten geschieden, door eenige Ouderlingen van het voorschreven Ambacht, hun des verstaende, ende die de leste te vorens hebben gedient als Dekens ende Regenten van het selve, die daer toe sullen worden geroepen, op de pene van te verbeuren 60. guldens van ieder marck Goudt, ende 6. guldens van ieder marck Silver, ten laste van den genen die soude gedaen hebben ter contrarie, alles te appliceren ten profyte van de voorschreve Ouderlingen.

XXIII.

Soo wanneer die voorschreve Dekens, Gesworene ende Regenten, ofte die de welcke de fonctie daer van sullen doen, overwonnen sullen syn sulckdanige wercken van Goudt ende Silver geteeckent te hebben, onder den titel hier boven geordonneert, Wy willen ende verclaeren dat sy de selve penen ende amenden verbeuren sullen, als de gene die sulckdanige wercken sullen hebben gemaeckt.

XXIV.

Iederen Meester sal gehouden zyn te draegen synen voorschreven nieuwen Poinçoen aen de voorseyde Dekens ende gesworene: eer dat hy hem van het selve sal mogen bedienen om door de selve geslagen te worden in eene kopere plaete, de welcke sy tot dien effecte hebben ende bewaeren, ende sal gehouden syn het selve te bewaeren t'synen huyse, op pene van te verbeuren voor ieder reyse, dat hy sal hebben gebruyckt syn voorschreven Poinçoen ende daer mede geteeckent eenige wercken, sonder te voren het selve gedraegen te hebben aen de Dekens, gelijck hier voren is geseght, de somme van 30. guldens.

XXV.

Wy verbieden, op de selve pene aen alle Meesters, te draegen oft te senden eenige van hunne wercken, elders, om geteeckent te worden voor goedt ende passabel, als aen de Dekens ende Gesworene gestelt ter plaetse daer sy hunne residentie sullen houden, ende daer de voorschreve wercken sullen syn gemaeckt geweest.

XXVI.

Ende ingevalle dat in de Stadt ofte geprivilegieerde plaetse daer eenige van de voorschreve Meesters hunne wooninge syn hebbende, niet en waeren eenige Dekens ende Gesworene, in dien gevalle soo sullen de selve gehouden syn hun voorseyt Poinçon te draegen oft te senden in handen van de gene hun houdende in de naeste stadt van hunder residentie, ende en sullen de Meesters Goudt ende Silversmeden, die geen recht en hebben van de wercken te teeckenen, de wercken by hun gemaeckt mogen senden elders, om gekeurt ende geteeckent te worden, als in de selve stadt in de welcke sy te voren hunne voorschreve Poinçoenen sullen gesonden hebben gelijck geordonneert is, op de selve pene als boven; ende boven dien, naer dat sy sullen ontfangen wesen in het voorschreve Ambacht, sy sullen hun moeten reguleren ende gedraegen ingevolge van de Instructien, Costuymen ende Ordonnantien die in het selve geobserveert worden, naementlijck van wel ende behoorelijck te onderhouden den inhoudt van dit tegenwoordigh Placcaert, voor soo veel het selve hun aengaet, soo ende gelijck gehouden syn de andere Meesters Goudt ende Silversmeden, residerende ende woonende in de selve stadt, voorsien synde van Dekens ende gesworene, gelijck dat behoort, op de penen ende amenden hier op geordoneert.

XXVII.

En sal oock geenen Meester vermogen syn Poinçoen te leenen aen iemandt anders, om hem daer van te bedienen om het teecken van eenige wercken, ende dat om te voorcomen de inconvenienten die daer uyt soude konnen spruyten,

XXVIII.

En sal oock niemandt mogen onderhouden, om te maecken wercken van Goudt ende Silver, als tot synen last ende peryckel, ende sal iederen Meester gehouden syn hem daer over te expurgeren by eede, soo dickmael als hy daer toe by de voorschreve Dekens ende Gesworene aensocht sal syn.

Wy

XXIX.

Wy willen ende ordonneren oock wel expresselijck, dat geen Goudt oft Silversmeden, nochte hunne Weduwen en sullen mogen hebben, ofte onder hun houden, ofte hun bedienen in het vercoopen, van andere gewichten als van het-Troysch-gewicht, sulcx ende gelijck men gebruyckt in onse munten, wel ende deughdelijck geeyckt ende gevisiteert by den gesworen Yckmeester van onsen t'wegen daer toe geordonneert oft gecommitteert in iedere stadt ofte landt, oft alnoch te committeren, conform den slapere oft patroon van het selve gewicht berustende in onse Rekencamer.

XXX.

En sullen oock mogen hebben, oft onder hun houden, ofte hun bedienen, als van goede ende rechtveerdige Balancen oft Weegh-schaelen, daer af de gene draegende ende gelaeden synde met 24. marcken van wederzyde, sullen moeten te kennen geven het recht gewicht van dien, op eenen engelschen naer; de gene draegende 8. marcken, op eenen halven engelschen naer, ende de gene van 2. marcken op een fierlinck aen, ende dien volgende alle andere grootere ende kleyndere naer advenant.

XXXI.

Ende opsichte van de voorsz, gewichten, de Meesters sullen betaelen, van alle de gene die men sal bevinden te licht ofte swaer van twee aesen op het marck, tot vier aesen inclus, d'amende van hondert guldens voor iederen Pyl-gewichte, ende van de gene bevonden noch lichter oft swaerder, als vier aesen op het marck, sullen verbeuren het vier dobbel van de voorsz. amende, ende andere voordere correctie, naer den eysch van saecke, ende sal dit eenighlijck verstaen worden in't regard van de gewichten ende pylen, van het marck opgaende van een, tot twee, vier, acht ofte festhien marcken.

XXXII.

Ende ten opsichte van d'andere grooter zynde, Wy verstaen, dat de selve niet swaerder oft lichter sullen mogen wesen, als op eenen engelschen naer, van het recht gewicht op eenen pyle, wegende 24. marcken; ende op andere grootere ofte kleyndere naer advenant, op de selve pene van hondert guldens voor een pyl gewichte, die sal bevonden worden swaerder oft lichter van twee engelschen inclus, ende van het vier dobbel voor de gene die sullen excederen twee engelschen, ende sullen insgelijcx arbitrairelijck gecorrigeert worden, naer gelegentheyt van de saecke.

XXXIII.

Ende ten eynde, dat alle 't gene hier boven geseyt is, soo ten opsichte van de gewichten ende balancen, als van de wercken van Goudt ende Silver, te beter magh worden achtervolgen ende onderhouden; Wy willen ende ordonneren dat voortaen alle Goudt ende Silversmeden sullen gehouden zyn, op de pene van vyftigh guldens Amende voor iedere contraventie, te geven een billet onder hun handt-teecken aen alle de gene aen de welcke sy sullen vercoopen oft leveren eenige wercken van Goudt oft Silver (alwaer het oock soo, dat de coopers alsulcke billetten niet en vraegden) de welcke ten eersten sullen moeten inhouden de qualiteyt van de voorsz. wercken, ende de quantiteyt van het gewicht, ende daer naer distinctelijck den pryse die sy sullen hebben ontfangen, soo voor de materie, als voor het fatsoen, op de maniere hier naer volgende:

Den ondergeschreven heeft vercocht ende gelevert den
aen wegende oncen engelschen
aesen ten pryse van d'once bedraght de somme van
voor het fatsoen van het voorsz. werck, de somme van maeckende
de voorsz. twee sommen t'saemen Gedaen tot ten dage
ende jaere als vooren, T'oirconden, &c.

XXXIV.

Om de leveringe van de voorseyde billetten te faciliteren, Wy ordonneren aen de voorsz. Dekens ende Gesworene van de respective Ambachten van de Steden, dat sy sullen doen drucken de voorsz. billeten in der maniere voorsz. om van de selve te voorsien alle hunne Suppoosten, die gehouden sullen zyn die te gaen haelen, ter plaetse die hun sal aengewesen worden by de voorsz. Dekens ende Gesworene, alles ten eynde dat ieder-een sigh daer van voorsien magh ende bedienen ten effecte voorsz.

XXXV.

De selve Dekens ende Gesworene sullen gehouden zyn sorghvuldighlijck te visiteren ende te examineren in de plaetsen van hunne residentie ende van hun ressort, de gewichten ende balancen, ten minsten twee mael s'jaers, ende dat onversints in alle huysen ende winckels daer men werck van Goudt ende Silver doet verkoopen ofte te koop stelt.

XXXVI.

Onse Intentie is oock, dat de voorsz. Dekens ende Gesworene sullen mogen, met voorgaende consent van de Magistraet ende met assistentie van den Officier van de plaetse, doen openen alle koffers, schrappraeyen ende andere heymelijcke plaetsen, daer apparentie soude wesen van eenige contraventie oft bedrogh, ende voorts de voorsz. visitatien soo dickwils hergaen ende hernieuwen, als het hun goedt-duncken sal, sonder dat iemandt hem daer tegens sal mogen stellen oft opponeren, op pene van twee hondert guldens amende, boven de andere penen daer-inne den Delinquant vallen sal, by aldien men eenigh bedrogh vinden aen de Wercken, Juweelen ofte Fraeyigheden, die hy soude verkocht, ofte te coop gestelt hebben, tegens den inhoudt van dese tegenwoordige Ordonnantie.

XXXVII.

De voorsz. Dekens ende Gesworene, doende oft gedaen hebbende de voorsz. visitatien, ende bevindende eenige contraventie, sullen gehouden zyn aen te slaen, alle de Wercken ende Goederen, die sy sullen bevinden onbehoorelijck vercocht, ofte te coop gestelt geweest te hebben in wat plaetse het soude mogen wesen, ende van de selve behoorelijcken Inventaris te maecken, ende daer van kennisse te geven aen den Officier van de plaetse, ten eynde dat sonder uytstel geprocedeert worde, tot het verclaeren van de voorsz. contraventien, eensaementlijck van de confiscatien, verbeurten, mulcten oft amenden daer toe op gestatueert by het tegenwoordigh Placcaert, voor die Wethouderen daer het behooren sal, aen de welcke Wy wel expresselijcke ordonneren, te geven sonder eenigh uytstel, soo aen de voorsz. Dekens ende Gesworene, als aen alle andere daer toe gequalificeert, alle hulpe ende bystandt die sy sullen noodigh hebben, ten effecte van de onderhoudinge van desen artikel, op pene dat sy sullen innestaen voor alle inconvenienten ende achterdeelen, die daer uyt soude mogen voortkomen.

XXXVIII.

Alle de confiscatien, boeten ende amenden voorseyt, ende andere hier naer verclaert sullen worden geappliceert, een derde deel t'onsen profyt, een tot profyt van den Officier die de calenge ende executie daer over doen sal, ende het derde tot profyt van de Dekens ende Gesworene, voor hunne moeyte, ende gedaene oft te doene costen in de voorschreve visitatien, oft wel tot profyt van al sulcken anderen, die by preventie de contraventien sal ontdeckt ende aengedient hebben aen den Officier, ofte aen anderen daer toe gestelt ofte aen te stellen.

XXXIX.

Ende indien eenige Delinquanten niet machtigh en waeren d'amenden, ofte boeten te voldoen daer inne sy gevallen sullen zyn ter saecke van de contraventien als vooren, Wy willen, dat alsulcke gestraft worden, ten exempele van d'andere, 't zy by bannissement, geesselinge oft andersints, ter arbitragie van den Rechter.

Oft

X L.

Oft bevonden wirde, dat iemandt van het voorſz. Ambacht, oft iemandt anders die het ſoude mogen weſen, gedaen hadde eenigh overlaſt oft injurie aen de voorſz. Dekens oft Geſworene, ofte aen andere die ſouden doen, oft gedaen ſouden hebben de voorgemelde viſitatien ende examinatien, oft wel feytelijck de ſelve ſoude hebben gedryght; Wy willen, ende ordonneren, dat den genen die het ſoude doen, oft gedaen hebben, ſal vervallen in de Amende van hondert guldens voor de eerſte reyſe, ende dat boven deſe pene, de Officiers ende die daer toe geſtelt ofte aen te ſtellene, ſullen gehouden zyn den ſelven te corrigeren, op dat andere daer naer exempel nemen, ſoo dat ſy naer eyſch van de ſaecke ſullen vinden te behooren.

X L I.

Om ſoo de Goudt ende Silverſmeden als de gene die Juweelen ende Fraeyigheden te coop ſtellen, ſoo veel te beter in hun devoir te houden, Wy willen, dat ſoo iemandt, contravenierende aen het tegenwoordigh Edict ofte andere geëmaneert op deſe materie, op 't feyt betrapt wordt, ofte dat anderſints conſteren ſoude van ſyne contraventie, by de declaratie van twee getuygens, in dien gevalle den delinquant in oppoſitie niet ontfangen en worde, ſonder de penen ende amenden by hem verbeurt, genamptiſeert te hebben: ordonnerende wel expreſſelijck aen alle Raeden ende Rechters dien het aengaet, het ſelve namptiſſement in alle caſſen te ordonneren, alwaer de beſchuldighde ſullen preparatoirelijck overwonnen zyn van hunne contraventien, op pene dat t'hunnen laſte voorſien ſal, alſoo in juſtitie bevonden ſal zyn te behooren.

X L I I.

Wy ordonneren van alle Magiſtraeten, Wethouderen eude Juſticieren van onſe ſteden ende andere plaetſen, ende aen ieder van hun in't particulier, dat aenſtonts naer de publicatie van deſe onſe tegenwoordige Ordonnantie, ſy ſullen hebben voor hun te ontbieden de Dekens ende Geſworene van het Ambacht van de Goudt ende Silverſmeden van hun Reſſort, ende hun te doen doen den behoorelijcken ende deughdelijcken Eedt, ingevolge van het Formulier hier naervolgende.

„ Ick N. belove, dat ick altydts ſal wercken goet Goudt ende goet Silver: te weten „ alle myne wercken van Goudt, groote ofte cleyne ſtucken, op den voet van 22. Ka„ raren fyn Goudt, ter remedie, ten opſichte van de gene niet onderworpen zynde aen „ vele Sauduren, van een quaert vau een Karaet, blyvende alſoo 21. Karaten ende 9. „ Greynen; ende aengaende de cleyne ſtucken, ende onderworpen zynde aen vele Sau„ duren, ter remedie van een half Karaet, blyvende alſoo 21. Karaten ende 6. Greynen.

„ Dat ick maecken ſal alle myne wercken van Silver, ſoo de gene die men noemt „ grofferyen, als de gene die men noemt minuteryen, op den voet van elf penningen „ ende acht greynen fyn Silver, ter remedie, ten opſichte van de grofferyen, van vier „ grynen, blyvende aldus elf penningen ende vier grynen; ende voor ſoo vele aengaet „ de minuteryen, ter remedie van acht grynen, blyvende alſoo elf penningen precies, „ ende niet daer onder.

„ Voorder: ſoo belove ick, dat alle myne wercken niet en ſullen overlaeden worden „ met Sauduren nochte Amauſen, alles ingevolge van dit Placcaert ende de Reglemen„ ten ende Ordonnantien hier op gemaeckt, ende beſonderlijck 't gene van den 20. „ October 1608. ende van de ampliatie op het ſelve gevolght den 14. Auguſti 1612. „ Soo helpe my Godt, ende alle ſyne Heyligen.

X L I I I.

Wy ordonneren oock aen de voorſz. Dekens ende Geſworene, van te doen compareren voor hun, binnen acht dagen naer de Publicatie deſer, alle de Goudt ende Silverſmeden die onder hun ſtaen, ende van aen ieder een van hun een exemplair van het tegenwoordigh Placcaert te behandigen, op den welcken naer gedaene lecture, ſy van hun den Eedt ſullen afnemen als voorſeyt is, het welck ſy ſullen vervolgen te doen aengaende iederen ſuppoſt, die hier naermaels innekomen ende ontfangen ſullen worden in het voorſz. Ambacht.

X L I V.

Iederen Goudt ende Silverſmedt ſal gehouden zyn van altydt voorſien te ſyn ende te hebben ten ſynen huyſe, den voorſz. Exemplair, op dat hy te beter magh onderhouden alle de pointen daer inne begrepen, op pene van thien guldens Amende, voor ieder reyſe dat hy bevonden ſal worde, daer van niet voorſien te zyn.

X L V.

Ende ſullen de voorſz. Dekens ende Regenten gehouden zyn te ſeynden aen den Raedt

 Pro-

Procureur Generael van hunne Provintie, tusschen den tydt van een maendt naer de publicatie van het tegenwoordigh Edict, het dobbel authentieck van den acte van Eedt by hun ende hunne suppoosten gedaen, volgens het gene hier boven gestatueert is, op pene van dry hondert guldens Amende te verhaelen op elck in't besonder, tot laste van ieder der voorsz. Dekens ende Regenten.

X L V I.

Oft iemandt van het selve Ambacht soude weygeren den voorsz. Eedt te doen, hy sal syn ende blyven gesuspendeert van het selve te exerceren, ende van alle 't gene daer aen-cleeft, ende tot dat hy den voorsz. Eedt sal gedaen hebben, op het onderhouden van dit Placcaert, in der voegen ende maniere hier voren vercleert: tot welcke suspensie Wy hebben geauthoriseert ende authoriseren by het tegenwoordigh Edict, ieder der voorsz. Dekens ende Gesworene.

X L V I I.

Oft het gebeurde, dat de voorschreve Dekens ende Gesworene, door gunste, dissimulatie, support, ooghluyckinge oft andersints lieten voorby passeren, te corrigeren, ende te straffen, by de penen hier boven gestatueert, de gene die sullen overtreden eenigh point van het gene geordonneert is by dit Placcaert, ofte wel dat sy selfs souden overtreden eenige poinctten ende artikelen van het selve, sy sullen verbeuren voor d'eerste mael het dobbel van de voorschreve amenden ende boeten; ende voor de tweede mael, boven alsulcke amenden, soo sullen sy arbitrairelijck gecorrigeert worden, naer den eysch van saecke, ende ter vervolginge van de gene die het behoort.

X L V I I I.

Mits het precies onderhouden van alle 't gene hier boven geseyt is, de voorschreve Goudt ende Silversmeden sullen mogen vercoopen ieder once van Goudt van hunne wercken, groot oft cleyn, gemaeckt, gekeurt ende geteeckent, alsoo het geordonneert is by de tegenwoordige Ordonnantie, 42. guldens 7. stuyvers wisselgelt, het engelschen ende aes naer advenant; ende ieder once van silver 59. stuyvers en halve, het engelschen ende aes insgelijcks naer advenant.

X L I X.

Ende oft eenige persoonen sigh aen de Goudt ende Silversmeden presenteerden, om wederom te vercoopen, ofte te verwisselen eenige wercken van Goudt oft Silver gemaeckt op den geordonneerden voet ingevolge van onse Placcaerten, sy sullen verobligeert syn daer van te betaelen den rechtveerdigen pryse, oft het équivalent in wercken van Goudt oft Silver, gelijck by dit Placcaert gereguleert is, aftreckende eenighlijck, op de wercken van Goudt, een en een quaert ten hondert, ofte 18. stuyvers en halve par once; ende op de wercken van Silver, een en eenen halven ten hondert, ofte eenen stuyver par once.

L.

Wy ordonneren aen de voorschreve Dekens, Gesworene ende Regenten, van voortaen te teeckenen alle de wercken die gemaeckt sullen worden, met de gewoonelijcke teeckens; te weten met het Poinçoen van de Provincie, met het gene van de stadt alwaer de voorschreve wercken sullen gemaeckt syn, ende met het Poincoen van den Meester die de selve sal gemaeckt hebben; ende dat in plaetse van het Poinçoen van den alphabet, met het welcke dat men hier voren het jaer uytgedruckt heeft, sy die sullen moeten teeckenen met een nieuw Poinçoen, uytdruckende het jaer dat de voorschreve wercken sullen zyn gemaeckt, in der maniere hier gestelt voor desen tegenwoordigen jaere 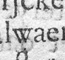 49 ende alsoo te vervolgen voor de toecomende eeuwe 1800. welcke eeuwe sal moeten uytgedruckt worden in 't geheel, ende de naervolgende jaeren enckelijck met hunnen nomber 1. 2. 3. 4. alsoo het hier boven geordonneert is voor de tegenwoordige loopende eeuwe, ende alsoo vervolgens tot den nomber van 99. inclus.

L I.

Ende voor soo vele dat het meeste deel van de wercken van Silver hier vorens gemaeckt, soude connen bevonden worden van minder alloi, als mede brenght den geordonneerden voet by de Placcaerten, de welcke vervolgens, naer den inhoudt van het tegenwoordigh Edict, niet meer en soude mogen te coop gestelt worden, maer soude moeten gebroken, ende voor billoen gelevert worden in de Munten, waer inne de Goudt ende Silversmeden groote schaede soude comen te lijden, Wy willende daer inne voorsien, ende hun verhoeden van alle verliesen ende interesten, soo verre het selve can geschieden, hebben hun toegestaen ende toestaen, dat sy sullen mogen hun profyt doen met de voorschreve wercken van Silver, ende die vercoopen, gelijck sy tot noch toe gedaen

gedaen hebben, mits dat die voorschreve wercken bevonden worden in alloi op den titel t'sedert eenigen tydt getolereert, te weten van 10. penningen 20. grynen syn Silver, ende niet daer onder. De welcke wercken behoorelijck geteeckent synde, sy sullen mogen vercoopen voor 56. stuyvers wisselgelt d'once, ende ten selven pryse wederomme inne coopen.

L I I.

Ende ten opsichte van de wercken van Silver alreedts gemaeckt, geseyt Grosseryen ende minuteryen waer van men den steeck can doen, die onder den getolereerden titel souden syn, van 10. penningen 20. grynen, tot 10. penningen exclus, Wy toelaeten insgelijcks aen de Goudt ende Silversmeden, de selve te verdebiteren ende vercoopen, mits dat sy alvoren draegen alle de voorschreve wercken aen de Dekens, Gesworene ende Regenten van hun Ambacht, de welcke verobligeerr sullen syn de selve te visiteren ende examineren, ende daer aen de graden van fynigheyt te teeckenen de welcke sy inhouden sullen, uytwysende by cyfers het getal van de greynen. Op welcken voet sy hun daer van sullen mogen doen betaelen, mits afcortende van den pryse hier boven gefixeert art. 48. eenen stuyver ende 36. myten, voor iederen greyn dat sy sullen bevonden syn minder te houden in titel, als den genen gestatueert by de Placcaerten.

L I I I.

Maer ten opsichte van de voorschreve wercken die in alloi bevonden soude syn van 10. penningen, ofte daer onder, Wy willen dat sy altemael gebroken worden, in presentie van de Dekens ende Regenten voorschreve, verbiedende wel expressselijck de selve te vercoopen of te coop te stellen, op pene van confiscatie der selver wercken, ende boven dien van eene amende van 100. guldens voor ieder stuck.

L I V.

Ende wat aengaet de wercken van Silver die men minuteryen noemt daer af men den steeck niet en sal connen doen, de voorschreve Goudt ende Silversmeden sullen daer van insgelijcks hun profyt doen, ende de selve vercoopen, gelijck de andere wercken hier voren gemaeckt, mits dat sy hun daer over niet meer en doen betaelen als 56. stuyvers, ende dat de selve wercken met sauduren niet overlaeden en syn, ende dat sy gemaeckt syn van materien inhoudende ten minsten 10. penningen ende 16. grynen syn Silvers; waer op de voorschreve Dekens, Gesworene ende Regenten sullen gehouden syn te nemen besonderen toesicht; ende wy ordonneren hun, om alle de frauden ende inconvenienten te schouwen, dat sy aenstonts naer de publicatie van het tegenwoordigh Placcaert, de visitatien doen, in alle winckels ende plaetsen alwaer de selve wercken te coop gestelt sullen syn, ende breken alle de gene die van minder alloi syn als het geseyt is, ofte die te veel overladen sullen syn met sauduren.

L V.

Aengaende de wercken van Goudt alreets gemaeckt, soo grosseryen als minuteryen, wy toelaeten aen de Goudt ende Silversmeden, te vercoopen alle de gene die bevonden sullen syn op den getollereerden titel, te weten: van 20. karaten 10. grynen syn Goudt, ende daer boven, mits observerende de formaliteyten hier boven beschreven voor de wercken van Silver, ende sullen daer van sigh mogen doen betaelen 39. guldens twelf stuyvers wisselgelt, van d'once, het engelschen ende aes naer advenant, ende de selve weder inne coopen, tot den selven pryse.

L V I.

Maer alsoo de Goudt ende Silversmeden souden inexcusabel syn van verwerckt te hebben eenige wercken onder den selven getollereerden titel, de verhooginge van den pryse van de materie daer aen geene oorsaecke hebbende connen geven, Wy willen ende ordonneren, dat alle de wercken van Goudt, groote ofte cleyne, die bevonden sullen syn onder den voorschreve getollereerden titel van 20. karaten 10. grynen syn Goudt, sullen gebroken syn; verbiedende de selve te vercoopen, oft te coop te stellen, op pene van confiscatie der selver wercken, ende boven dien van eene amende van hondert guldens over iedere stuck.

L V I I.

Ende op dat de tegenwoordige tolerantie ten opsichte van de materien van Goudt ende Silver alreets verwerckt, tot consequentie niet getrocken en en worde, ende dat de Goudt ende Silversmeden geen pretext en nemen daer van te misbruycken, Wy ordonneren ende statueren, dat alle ende eenen iegelijcke Goudt ende Silversmeden besorgen sullen, dat de wercken daer van sy actuelijck voorsien syn, soo minuteryen als grosseryen, sullen instantelijck geexamineert worden by de Dekens ende Regenten van hun Ambacht,

om

om daer aen het poinçoen aengeset te worden met het distinctief teecken het welck hun van onsen t'wegen gesonden sal worden, ende het welck over al het selve sal zyn, ende dit tusschen den tydt van een maendt naer de publicatie deser; aen de welcke Dekens ende Regenten, Wy ordonneren dat alsulcx te doen, onder ordinarissen salaris, ende den selven termyn voorby zynde, het selve poinçoen behoorelijck te doen breken. Ende sullen gehouden zyn het Procès Verbael van de cassatie van het selve poinçoen, over te senden aen den Raedt Procureur Generael van de Provintie binnen acht daegen, naer dat den voorsz. termyn van een maendt voorby sal zyn. Sonder het welck distinctief teecken, egeene van de voorsz. wercken van Goudt ende Silver en sullen mogen vercocht, te coop gestelt noch bevonden worden in de macht van de voorsz. Goudt ende Silversmeden, op pene als boven.

LVIII.

Gelijckerwys, dat volgens de oude Costuymen, Rechten ende Ordonnantien van onse Nederlanden, aen niemandt en is toegelaeten te coopen eenige materien oft specien van Goude oft Silvere munten, geacht oft gehouden voor billoen, ten waere dat om sulcx te doen, hy daer toe behoorelijck waere gecommitteert van onsen t'wegen, ende over het welcke het Recht ende Hoogheyt ons eenighlijck is toekomende; daer omme is het, dat Wy verbieden wel expresselijck aen alle Goudt ende Silversmeden, ende aen alle andere, van wat qualiteyt, staet oft conditie dat sy mogen wesen, te coopen, te wisselen ofte te ontfangen eenige van de voorsz. gebillonneerde materien, onder wat pretext het magh wesen, op pene van de confiscatie van de selve specien ende materien alsoo gewisselt ende gecoght, ende van het dobbel van de weerde van de selve voor de eerste reyse, te verhaelen soo op den cooper als op den vercooper, ende van het vierdobbel voor de tweede reyse, ende andere arbitraire correctie.

LIX.

Ende alsoo het niemandt toe-en-komt, als aen de gesworene Wisselaers daer toe behoorelijck van onsen t'w gen gecommitteert ende geauthoriseert, uyt te steken de houte schotele beschildert met onse Waepenen ende met het Burgoens-Cruys, met het op-schrift van gesworen Wisselaer van Haere Keyserlijcke ende Conincklijcke Majesteyt, Wy verbieden oock aen de selve Goudt ende Silversmeden, ende aen alle andere van wat qualiteyt, staet oft conditie, de selve mogen wesen, hun te bedienen van diergelijcke teeckenen op pene v n twee hondert guldens voor iedere reyse.

Ontbieden ende bevelen daeromme aen onsen seer-lieven ende getrouwen die Cancelier ende Luyden van onsen Raede van Brabant; Gouverneur van Limbourg; ende aen alle andere onse Justicieren, Officieren ende Onderdaenen, wie des aengaen sal, dat sy dese onse tegenwoordige Ordonnantie, observeren ende onderhouden sonder eenige gunste, ooghluyckinge oft dissimulatie: WANT ONS ALSOO GELIEFT. Des t'oirconden, hebben Wy doen hangen onsen grooten Segel aen dese tegenwoordige. Gegeven in onse Stadt van Brussel den 19. September In't jaer ons Heere 1749. ende van onse Rycken het 9.ste Was geparapheert, *Goch. v^t.* leeger stont, *By de Keyserinne ende Coninginne in Haeren Raede*, was geteeckent, *P. van Cutshem*, ende den grooten Segel van Haere Majesteyt, gedruckt in rooden wasse daer aen uythangende in dobbelen steerte van parckement.

TOT BRUSSEL,
By GEORGIUS FRICX, Drucker van Haere Keyserlijcke ende Coninghlijcke Majesteyt. 1749.